

УДК 378.015.31:[17.022.1:001.8(045)]

Пилипенко Н

викладач, Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради

провулок Руставелі, 7, м. Харків, 61001, Україна

E-mail: nataliia88pylypenko@gmail.com

МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ДОСЛІДЖЕННЯ РІВНЯ СФОРМОВАНOSTІ ЕСТЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ У ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ВИЗНАЧЕНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ

Анотація. У статті розглянуто методологічні основи дослідження рівня сформованості естетичної культури майбутніх учителів початкових класів за визначеними критеріями (мотиваційно-ціннісний; когнітивний; діяльнісно-рефлексивний) та показниками.

Автором проаналізовано етапи проведення дослідницького експерименту, а саме констатувального, формувального, контрольного та доведено ефективність реалізації педагогічних умов формування естетичної культури майбутніх учителів початкових класів.

Ключові слова: критерії, мотиваційно-ціннісний критерій, когнітивний критерій, діяльнісно-рефлексивний критерій, показники, рівні сформованості естетичної культури.

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Актуальність дослідження зумовлена необхідністю впровадження нових освітніх стандартів в систему вищої педагогічної освіти, обґрунтування нових підходів до формування активної, відповідальної, творчо мислячої і висококультурної особистості майбутніх педагогів. Одним із важливих напрямів вивчення проблеми підвищення якості вищої педагогічної освіти

є інтенсивний пошук педагогічних умов, що сприяють становленню естетичної культури майбутнього вчителя початкових класів як вагової складової його професійної та особистісної культури.

Підтвердженням цього є основні напрями розвитку освіти, що визначені «Національною стратегією розвитку освіти в Україні на 2012-2021 роки», Проектом Концепції розвитку освіти до 2025 року (2014), Законом України «Про вищу освіту» (2014), Законом України «Про освіту» (2016) [6, 5, 1,2].

Аналіз основних досліджень і публікацій. У сучасній науковій літературі представлено значний блок досліджень з філософсько-естетичного (Ю. Борєв, М. Киященко, В. Ядов), психологічного (Б. Ананьєв, Л. Божович, Л. Виготський, І. Кон, Б. Теплов) та педагогічного (О. Буров, М. Каган, Є. Квятковський, Л. Коган, М. Лейзеров, А. Макаренко, Г. Пономарьова, О. Семашко, В. Сухомлинський, Т. Танько та ін.) аспектів проблеми [4].

Теоретичними передумовами розв'язання питань проблеми є результати досліджень з теорії та практики професійної підготовки майбутніх педагогів (О. Бабакіна, Н. Бібік, В. Гриньова, В. Євдокимов, І. Зязюн, О. Кузьміна, І. Прокопенко, В. Прошкін, О. Савченко, В. Семиченко, І. Трубавіна, Л. Хомич, Л. Цибулько); сучасні наукові підходи до обґрунтування змісту, форм та методів професійно-особистісного становлення майбутнього фахівця початкової освіти (І. Богданова, Л. Кондрашова, О. Проскура, С. Шпильова). Проблема розвитку естетичної культури вчителів початкових класів і сьогодні є актуальною, про що свідчать дисертаційні дослідження (С. Мельничук, О. Молчанюк, О. Остряньська, Л. Подимова, В. Попова, Т. Суслова, Ю. Шаповал, О. Шевнюк, О. Щолокова та ін.), які наголошують на тому, що визначальним чинником її розв'язання є визначення та гармонійне поєднання відповідних педагогічних умов [3].

Формування цілей статті (постановка завдання). Мета статті – обґрунтування методологічних основ дослідження рівня сформованості естетичної культури майбутніх учителів початкових класів у процесі реалізації визначених педагогічних умов.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основу проведеного педагогічного експерименту і відповідної системи критеріїв оцінювання рівнів сформованості естетичної культури майбутніх учителів початкових класів становило розуміння сутності естетичної культури як інтегрованого утворення, що включає розуміння цілісної картини світу, естетичної суті її об'єктів, наявність педагогічних, психологічних, методичних, загально-культурних та художньо-професійних умінь і навичок; цільові установки й мотиви розвитку естетичного світосприймання; наявність специфічних здібностей, переживань та досвіду естетичної діяльності, тобто таких індивідуальних якостей майбутнього вчителя початкової школи, що сприяють успішному формуванню естетичної культури в молодших школярів.

Виходячи з того, що зміст естетичної культури майбутніх учителів початкових класів складає єдність її структурних компонентів (*мотиваційно-ціннісний, когнітивний, діяльнісно-рефлексивний*), кожен з яких має свою специфіку відображення у відповідних показниках. Дослідження рівнів сформованості естетичної культури базувалося на діагностиці розвиненості в майбутніх учителів кожного зі структурних компонентів (критеріїв) та їхніх показників окремо. Сформованість кожного з критеріїв у респондентів експериментальної та контрольної груп визначалася згідно з результатами анкетування, спостереження, бесіди, аналізу документів і результатів педагогічної діяльності (педагогічної практики), експертного оцінювання.

Ураховуючи розбіжності кількісних і якісних показників отриманих результатів діагностики виявлено чотири рівні сформованості естетичної

культури у майбутніх учителів початкових класів: високий, достатній, середній і низький. Відповідно до кожного в дослідженні подано показники, згідно з якими визначався стан сформованості естетичної культури майбутніх учителів початкових класів.

Експериментальне дослідження здійснювалося на базі вищих педагогічних навчальних закладів I-IV рівнів акредитації: Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького, Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Балаклійська філія Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради та Красноградський коледж Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради і тривало впродовж 2012-2015 років. У ньому брали участь 269 студентів факультету початкової освіти та 30 викладачів кафедр педагогіки та психології; культурологічних дисциплін та образотворчого мистецтва (Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради), початкової освіти (Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького); педагогіки та психології; образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва (Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія, Балаклійська філія Комунального закладу «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»). Пілотним дослідженням було охоплено 425 студентів, 87 викладачів кафедр, які забезпечують процес фахової підготовки студентів. Діагностика сформованості естетичної культури у майбутніх учителів початкових класів відбувалася в два етапи дослідно-експериментальної роботи – розвідувальний та констатувальний. Розвідувальне обстеження було організовано, виходячи із слабкої розробленості досліджуваної проблеми. На цьому етапі опрацьовувалися вихідні теоретико-практичні засади наукового пошуку з

метою отримання додаткової інформації про його об'єкт і предмет, уточнювалися та корегувалися встановлені в роботі завдання, гіпотеза.

На констатувальному етапі експерименту здійснено ретроспективний аналіз професійної діяльності викладача та учителів початкової школи з метою уточнення змісту діагностичного інструментарію.

На основному етапі констатувального експерименту було здійснено оцінку рівня сформованості компонентів естетичної культури майбутніх учителів початкових класів за розробленими критеріями та показниками: мотиваційно-ціннісний (бажання та інтерес до засвоєння естетико-культурних надбань і цінностей людства, спрямованість особистості на опанування інструментарієм естетичної діяльності та творчості, стійкий інтерес до професійної діяльності, усвідомлений вибір професії, наявність потреби в естетико-творчому перетворенні довкілля та себе в ньому; сформованість системи естетичних і етичних цінностей і готовність діяти у просторі майбутньої професії відповідно до її принципів, позитивне особистісно-емоційне ставлення до естетичної складової обраної професії); когнітивний критерій (сформованість науково-теоретичних знань про естетичні категорії, закономірності та принципи естетичного розвитку, джерела, форми та способи естетичного саморозвитку, засоби і технології формування естетичної культури; сучасні вимоги до особистісного та професійного розвитку педагога початкових класів в аспекті проблеми дослідження); діяльнісно-рефлексивний (сформованість професійних знань, умінь, навичок, основних професійних компетенцій, здатність знаходити та використовувати оптимальні форми і способи комунікації; вміння знаходити, зберігати та застосовувати й передавати відповідну необхідну інформацію; уміння здійснити самоаналіз, самооцінку професійно-естетичної діяльності; креативність та інноваційна спрямованість професійної діяльності).

Загальна експериментальна сукупність показала, здебільшого, середній та низький рівні сформованості естетичної культури майбутніх учителів початкових класів за всіма показниками, а саме: за мотиваційно-ціннісним критерієм – 55,3% , за когнітивним критерієм їх підсумкове значення становить 58,5%, за діяльнісно рефлексивним критерієм – 57,4%. За результатами констатувальної діагностики із загальної експериментальної вибірки було відібрано експериментальні навчальні групи (ЕГ), при підготовці яких в подальшій експериментальній роботі вводилися нові чинники (педагогічні умови), та контрольні (КГ) – в яких навчально-виховна діяльність організовувалася за класичною схемою. Кількість студентів та рівні сформованості в них естетичної культури і в експериментальних, і в контрольних групах були аналогічними (132 студенти ЕГ та 137 студентів КГ).

На формувальному етапі реалізовано визначені й обґрунтовані педагогічні умови формування естетичної культури майбутніх учителів початкових класів, спрямовані на стимулювання викладачів до творчої роботи, а студентів – до особистісного і професійного самовдосконалення у контексті формування їхньої естетичної культури. Означені умови є взаємопов'язаними, тож реалізовувалися у контексті їх системного та гнучкого використання. Дослідження рівнів сформованості естетичної культури майбутніх учителів початкових класів на формувальному етапі відрізняється кількістю і якістю методів – від рефлексивних вправ, ігор, практикумів (автоінтерв'ю, діагностично-емоційні та кокологічні вправи, графічні ігри тощо) до акмеологічних методик, анкет, тестів та опитувальників. Ефективними виявилися також спостереження, співбесіди, інноваційні методики навчання (ІМН), які забезпечували повну реалізацію визначених педагогічних умов для розвитку естетичної культури.

Упровадження *першої умови*, а саме: «створення позитивної мотивації на підвищення рівня естетичної культури, як складової

професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів», передбачає свідоме оволодіння майбутніми вчителями початкових класів системою знань про факти, явища, категорії, закономірності, принципи й методи педагогічної науки, знання методики проведення уроку в початковій школі, способів вирішення нестандартних ситуацій відповідно до змінних умов, що стимулюють і мотивують до пошуково-дослідницької діяльності; збагачення змісту освіти навчальною інформацією, орієнтованою на мотивацію щодо формування конкуренто-спроможності фахівця. Зазначено, що для організації мотиваційного середовища викладачеві потрібні технологічні компетентності, які включають спеціальні комунікативні, інтерактивні, перцептивні та ігрові знання, уміння й навички і психологічну готовність до діяльності в аспекті формування естетичної культури особистості. Вагоме місце у процесі формування компетентностей посідає систематична та послідовна участь майбутніх фахівців у різних мотиваційних тренінгах, а також запровадження оптимальних методів, що найбільше сприяють ефективності процесу сприймання, а саме: аналіз взаємозв'язку державної мови та твору живопису, порівняльний метод, метод різноманітних позицій тощо.

У процесі реалізації *другої педагогічної умови* (модифікація змісту професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, щодо його спрямованості на системний розвиток естетичної свідомості, естетичних переживань та формування досвіду естетичної діяльності) вагоме місце посідало застосування розробленого нами спецкурсу «Естетична культура сучасного вчителя початкових класів», що складався з двох частин. Перша – лекційна, була спрямована на оволодіння студентами системою знань щодо теоретичних засад естетичної культури вчителя початкової школи та шляхи її розвитку. Друга частина – практична, була спрямована як на закріплення й поглиблення теоретичних знань, так і на безпосереднє

вироблення у студентів умінь і навичок естетичної діяльності, набуття досвіду естетичних переживань, формування естетичної позиції щодо оцінювання світу мистецтва, природи, людських стосунків тощо. Значна кількість годин відводилася на самостійну роботу студентів. У процесі реалізації другої умови знання, уміння й навички, студенти отримували в результаті розв'язування педагогічних ситуацій і задач, за допомогою застосування *кейс-технології* (англ. case – випадок, ситуація, валіза, папка з навчальними матеріалами), що є методично організованим процесом аналізу конкретних ситуацій із практики професійної діяльності, передбачає можливі варіанти їх розв'язання й узагальнення ефективних способів рішення ситуацій. Нами використано різні методи і прийоми, а саме: групові дискусії, мозковий штурм, рольове програвання ситуацій, ігрове проектування, рольовий театр, педагогічний ринг, ток-ринг, метод case-study (метод ситуаційного аналізу та інциденту). Результатом упровадження кейс-технологій стало накопичення спеціальних прийомів, підбір методичного інструментарію для вирішення типових і нетипових педагогічних ситуацій унаслідок чого спостерігали системний розвиток естетичної свідомості, естетичних переживань та формування досвіду естетичної діяльності. На практичних заняттях із інтегрованих дисциплін упроваджували передові освітні технології, рольові й ділові ігри, пропонували виконання проблемних професійних завдань, організовували психолого-педагогічні тренінги щодо реалізації проблеми дослідження.

Реалізація даної умови здійснювалася також під час опанування відповідних тем у межах вивчення дисциплін соціально-гуманітарного та фахового циклів („Філософія”, „Культурологія”, „Естетика”, „Психологія”, „Педагогіка”, „Основи педагогічної майстерності”, „Прикладна методика (художня діяльність)”, „Образотворче мистецтво з методикою викладання” тощо). Прискоренню та інтенсифікації процесу навчання значно сприяло впровадження *фреймового підходу* (англ. frame – каркас,

схема), сутність якого полягає у виявленні стереотипних зв'язків між елементами, створенні універсальної структури, згортанні та компактному поданні навчальної інформації у вигляді фрейму.

Третя педагогічна умова – використання системи інноваційних педагогічних технологій, що забезпечують ефективний розвиток естетичної культури майбутнього вчителя початкових класів, його готовність до оптимального впровадження набутого досвіду художньо-естетичної діяльності в освітній процес початкової школи – на першому етапі реалізації спрямовувалася на активізацію навчально-пошукової діяльності, розширення кола джерел естетичної інформації в контексті професійної педагогічної діяльності, формування вмінь та навичок рефлексії власного естетичного саморозвитку.

На другому етапі реалізації умови використання системи інноваційних педагогічних технологій, що забезпечують ефективний розвиток естетичної культури майбутнього вчителя початкових класів, його готовність до оптимального впровадження набутого досвіду художньо-естетичної діяльності в освітній процес початкової школи – увагу було зосереджено на використанні новітніх технологій, що сприяли розвитку готовності студентів до адекватного та ефективного застосування набутого потенціалу у формуванні естетичної культури молодших школярів. Освітній вплив у даному контексті здійснювався одночасно на всі складові готовності до цього напрямку професійної діяльності: мотиваційний, знаннєвий, та практико-поведінковий. Зазначена діяльність сприяє розвитку творчого, пошукового стилю мислення в студентів: вони оволодівають уміннями роботи з інформацією (аналіз кейсу, виокремлення важливої інформації, самостійний пошук необхідних знань), дослідницькими вміннями (формулювання альтернатив, вибір найбільш оптимального рішення, засвоєння алгоритмів прийняття управлінських рішень), комунікативними навичками (чітке висловлювання думок, їх

аргументація, уміння слухати інших), інтерактивними техніками (налагодження взаємодії з партнерами, прийняття колективних рішень, навички співпраці), презентаційними вміннями та навичками (оволодіння способами подання і візуалізації рішень), посилюється мотивація до навчання (підвищується зацікавленість діяльністю, активізується включеність у неї).

На контрольному етапі експериментального дослідження передбачались аналіз і оцінювання отриманих результатів із метою перевірки гіпотези дослідження. Узагальнення отриманих даних констатувального та контрольного зрізів за всіма критеріями сформованості естетичної культури у майбутніх учителів початкових класів підтвердило наявність позитивних зрушень згідно з усіма визначеними показниками.

Таблиця 1

Узагальнені результати констатувального та контрольного зрізів за всіма критеріями сформованості естетичної культури у майбутніх учителів початкових класів, %

Критерій		Рівень		Високий		Достатній		Середній		Низький	
		ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ	ЕГ	КГ		
Мотиваційно-ціннісний критерій	До експерименту	13,3	17,0	30,8	28,5	26,0	26,3	29,9	28,2		
	Після експерименту	25,5	18,8	46,2	33,7	22,7	28,6	5,7	18,9		
	Приріст/зменшення	12,2	1,8	15,4	5,2	-3,3	2,3	-24,2	-9,3		
Когнітивний критерій	До експерименту	10,2	10,8	30,3	31,7	37	36,7	22,5	20,8		
	Після експерименту	19	12,4	43,1	36,1	32,5	38,5	5,5	13,2		
	Приріст/зменшення	8,8	1,6	12,8	4,4	-4,5	1,8	-17,0	-7,6		
Діяльнісно-рефлексивний	До експерименту	7,7	8,4	34,5	34,7	38,6	38,4	19,2	18,5		
	Після експерименту	19,3	11,2	55,4	40	22,2	39,0	3,2	10,2		
	Приріст/зменшення	11,6	2,8	20,9	5,3	-16,4	0,6	-16,0	-8,3		

Порівняльний аналіз результатів констатувального та контрольного зрізів в експериментальній групі за мотиваційно-ціннісним критерієм дає можливість констатувати наявність стрімких зрушень: виявлено значне зростання показників на високому (на 12,2%) та достатньому (на 15,4%) рівнях і зменшення значень на середньому й низькому (відповідно на 3,3%,

24,2%), при цьому 71,7% оцінюваних за цим критерієм продемонстрували високий та достатній рівні. У контрольній групі спостерігаємо, знов-таки, помірніші тенденції: є певне зростання значень на високому (1,8%) та достатньому (на 5,2%) та середньому рівнях (2,3%) і зменшення на низькому (на 9,3%) рівні. Здебільшого, студенти КГ розподілилися за результатами контрольного зрізу на достатньому та середньому рівнях (62,3%) сформованості естетичної культури майбутніх учителів початкових класів.

Так, за когнітивним критерієм в експериментальній групі відзначено зростання показників на високому та достатньому рівнях (відповідно, на 8,8% і 12,8%) і значне зменшення їх значень – на середньому й низькому (відповідно, на 4,5% і 17%).

Отже, переважна більшість студентів (62,1%), як засвідчили результати контрольного зрізу, показали високий та достатній рівні сформованості естетичної культури майбутніх учителів початкових класів.

У контрольній групі констатовано значно повільніші темпи позитивних змін: невеликі зростання значень високого та достатнього рівнів (на 1,6% і 4,4%, відповідно), незначне збільшення на середньому рівні (на 1,8%) і зменшення на низькому (на 7,6%); згідно з результатами контрольного зрізу, більшість студентів КГ розподілилися майже навпіл за достатнім та середнім рівнями (36,1% і 38,5%, відповідно).

За діяльнісно-рефлексивним – на 11,6% зросли показники в експериментальній групі на високому, на 20,9% – на достатньому рівнях, значно зменшилися їх значення на середньому й низькому – відповідно на 16,4% і 16%, високий та достатній рівні сформованості естетичної культури за діяльнісно-рефлексивним критерієм виявили 74,7% студентів. Контрольна група ж за цим критерієм показала такі результати: помірне збільшення значень на високому, достатньому та середньому (на 2,8%, 5,3%, 0,6%, відповідно) і зменшення на низькому (на 8,3%) рівнях.

Контрольний зріз у КГ засвідчив також, що більшість студентів (77,6%) виявили достатній та середній рівні сформованості естетичної культури.

Валідність отриманих результатів було доведено методом рангової кореляції. За критерієм К. Пірсона (χ^2) визначено групи, що мають близькі вихідні значення стосовно вироблених критеріїв і показників сформованості в майбутніх учителів початкової школи.

Отже, унаслідок порівняльного аналізу констатувального та контрольного зрізів експериментально-дослідної роботи виявлено стрімку позитивну динаміку розвитку естетичної культури майбутніх учителів початкових класів за всіма критеріями її сформованості в експериментальній групі, що, відповідно, засвідчує високу результативність процесу формування досліджуваного явища внаслідок реалізації в фаховій підготовці студентів розроблених нами педагогічних умов.

Результати проведеної експериментально-дослідної роботи переконливою підставою для підтвердження висунутої гіпотези дослідження та свідченням досягнення його мети.

Література

1. Закон України «Про вищу освіту» (від 01.07.2014р. № 1556-VII).
2. Закон України «Про освіту» (від 26.01.2016р. № № 940-VIII).
3. Молчанюк О. В. Вплив творчих здібностей викладача вищої школи на розвиток особистості студентів [Електронний ресурс] / О. В. Молчанюк, А. Ю. Коробова // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2014. – Вип. 38. – С. 529-537. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2014_38_75.
4. Пономарьова Г. Ф. Теоретико-методичні засади оцінювання професійної компетентності майбутніх учителів : [монографія] /

Г. Ф. Пономарьова, А. А. Харківська, Т. В. Отрошко // Харків : ХГПІ, 2010.
– 180 с.

5. Проект Концепції розвитку освіти до 2025 року (липень 2014)

6. Указ Президента України «Про Національну стратегію розвитку освіти в Україні на період до 2021 року» (від 25.06.2013р. № 344/2013).

Стаття надійшла до редакції __.__.20__.

ПИЛИПЕНКО Наталия

преподаватель, Коммунальное учреждение «Харьковская гуманитарно-педагогическая академия» Харьковского областного совета
переулок Руставели, 7, г.. Харьков, 61001, Украина

E-mail: nataliia88pylypenko@gmail.com

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ИССЛЕДОВАНИЯ УРОВНЯ СФОРМИРОВАННОСТИ ЭСТЕТИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ БУДУЩИХ УЧИТЕЛЕЙ НАЧАЛЬНЫХ КЛАССОВ В ПРОЦЕССЕ РЕАЛИЗАЦИИ ОПРЕДЕЛЕННЫХ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ УСЛОВИЙ

Резюме. В статье рассмотрены методологические основы исследования уровня сформированности эстетической культуры будущих учителей начальных классов по определенным критериям (мотивационно-ценностный; когнитивный; деятельностно-рефлексивный) и показателям.

Автором проанализированы этапы проведения исследовательского эксперимента, а именно констатирующего, формирующего, контрольного и доказана эффективность реализации педагогических условий формирования эстетической культуры будущих учителей начальных классов.

Ключевые слова: критерии, мотивационно-ценностный критерий, когнитивный критерий, деятельностно-рефлексивный критерий, показатели, уровни сформированности эстетической культуры.

PYLYPENKO Nataliia

Lecturee, Municipal Establishment «Kharkiv Humanitarian and Pedagogical Academy» of Kharkiv Regional Council

Rustaveli lane 7, m. Kharkiv, 61001, Ukraine

E-mail: nataliia88pylypenko@gmail.com

METHODOLOGICAL BASIS OF RESEARCH THE LEVEL OF FORMATION OF AESTHETIC CULTURE OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN THE IMPLEMENTATION OF PEDAGOGICAL CONDITIONS

Summary. In the article the methodological basis of the level of formation of aesthetic culture of primary school teachers according to specific criteria (motivational value, cognitive, action-reflective) and indexes.

The author analyzes the stages of a research experiment, namely konstatuvalnoho, forming, control and efficiency of proven pedagogical conditions of formation of aesthetic culture of primary school teachers.

The survey was developed and the criteria of aesthetic culture formation of future elementary school teacher, namely motivational value, action-reflexive cognitive criteria and indicators.

Experimentally proved that the high level of formation of aesthetic culture of future primary school teachers ensured the implementation of pedagogical conditions of research problems.

Keywords: criteria, motivational value criterion, cognitive criteria, action-reflexive criteria, indicators, levels of aesthetic culture.

Abstract.

Необхідність впровадження нових освітніх стандартів в систему вищої педагогічної освіти, обґрунтування нових підходів до формування активної, відповідальної, творчо мислячої і висококультурної особистості майбутніх педагогів призвело до вибору актуальності теми дослідження.

Інтенсивний пошук педагогічних умов, що сприяють становленню естетичної культури майбутнього вчителя початкових класів як вагової складової його професійної та особистісної культури – один із важливих напрямів вивчення проблеми підвищення якості вищої педагогічної освіти, що підтверджуються законодавчими документами.

Мета статті – обґрунтування методологічних основ дослідження рівня сформованості естетичної культури майбутніх учителів початкових класів у процесі реалізації визначених педагогічних умов.

Проаналізувавши різні аспекти проблеми, сучасними вченими було виокремлено значні блоки дослідження, а саме: філософсько-естетичний, психологічний та педагогічний.

Узагальнення різних наукових поглядів і найбільш визнаних у сучасній науці концепцій із зазначеної проблеми дає підстави трактувати феномен естетичної культури як складову особистісно-професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів.

Аналіз наукових напрацювань продемонстрував, що змістове та організаційно-методичне наповнювання даної проблеми є недостатнім.

Нами доведено, що формування естетичної культури майбутніх учителів початкових класів стає можливим лише за створення комплексу педагогічних умов, які було розроблено, теоретично обґрунтовано та експериментально перевірено у процесі фахової підготовки майбутніх учителів початкових класів.

У ході дослідження було розроблено та обґрунтовано критерії сформованості естетичної культури майбутнього вчителя початкових класів, а саме: мотиваційно-ціннісний, когнітивний діяльнісно-рефлексивний критерії та показники.

Комплексна методика оцінювання рівня сформованості естетичної культури особистості на підставі узагальнення фактичного матеріалу дає підстави виокремити й описати чотири рівні її сформованості: високий, середній, достатній та низький.

Пілотним дослідженням було охоплено студентів та викладачів кафедр, які забезпечують процес фахової підготовки студентів. Дослідження було проведено у три етапи (констатувальний, формувальний, контрольний) під час впровадження визначених педагогічних умов формування естетичної культури у майбутніх учителів початкових класів, а саме: створення позитивної особистісної мотивації на підвищення рівня естетичної культури як складової професійної компетентності майбутнього вчителя початкових класів; модифікація

змісту професійної підготовки майбутніх учителів початкових класів, щодо його спрямованості на системний розвиток естетичної свідомості, естетичних переживань та формування досвіду естетичної діяльності; використання системи інноваційних педагогічних технологій, що забезпечують ефективний розвиток естетичної культури майбутнього вчителя початкових класів, його готовність до оптимального впровадження набутого досвіду художньо-естетичної діяльності в освітній процес початкової школи.

Отже, унаслідок порівняльного аналізу констатувального та контрольного зрізів експериментально-дослідної роботи виявлено стрімку позитивну динаміку розвитку естетичної культури майбутніх учителів початкових класів за всіма критеріями її сформованості в експериментальній групі, що, відповідно, засвідчує високу результативність процесу формування досліджуваного явища внаслідок реалізації в фаховій підготовці студентів розроблених нами педагогічних умов.

Експериментально доведено, що високий рівень сформованості естетичної культури в майбутніх учителів початкових класів забезпечується реалізацією сукупності педагогічних умов із проблеми дослідження.

Abstract. The need to introduce new educational standards in education degree, study new approaches to the formation of an active, responsible, creative thinking and personality highculture future teachers led to the choice of the relevance of the research topic.

Intensive search for pedagogical conditions promoting formation of aesthetic culture of future primary school teacher as an important part of his professional and personal culture - one of the most important areas of study problems of increasing quality of education degree that confirmed legal documents.

The purpose of the article - study methodological foundations of the level of formation of aesthetic culture of primary school teachers in the implementation of Pedagogical conditions.

After analyzing various aspects of modern scientists were singled out large blocks of research, namely, philosophical and aesthetic, psychological and pedagogical.

Synthesis different scientific views and most recognized modern concepts of science to this problem gives reason to interpret the phenomenon of aesthetic culture as part of personal and professional competence of future primary school teacher.

Analysis of scientific developments demonstrated that meaningful organizational and methodological problems of filling is not sufficient. We have shown that the formation of aesthetic culture of primary school teachers is made possible only by the creation of complex educational environment that was developed, theoretically proved and tested in the professional training of primary school teachers.

The survey was developed and the criteria of aesthetic culture formation of future elementary school teacher, namely motivational value, action-reflexive cognitive criteria and indicators.

Comprehensive evaluation method of formation of aesthetic culture of the individual on the basis of summarizing the factual material gives grounds to single out and describe the formation of four levels: high, medium, and low enough.

The pilot study covered students and faculty, providing professional training process of students. The study was conducted in three stages (konstatuvalnyy, molding, control) during the implementation of Pedagogical conditions of formation of aesthetic culture of primary school teachers, namely creating a positive personal motivation to enhance the aesthetic culture as a component of professional competence of future primary school teacher; modification of the content of training primary school teachers, for its focus on the systematic development of aesthetic consciousness and aesthetic experiences and aesthetic experiences forming activity; use of innovative teaching technologies that ensure efficient development of aesthetic culture of the future elementary school teacher, his commitment to the optimal implementation of

lessons learned artistic and aesthetic activities in the educational process of primary school.

Thus, because of the comparative analysis konstatuvalnoho and control sections of experimental research revealed rapid positive development of aesthetic culture of primary school teachers for all criteria of formation in the experimental group, respectively, shows high effectiveness of the process of formation of the phenomenon as a result of a professional training students we developed educational conditions.

Experimentally proved that the high level of formation of aesthetic culture of future primary school teachers ensured the implementation of pedagogical conditions of research.

REFERENCES

1. Law of Ukraine «On Higher Education» (from 01.07.2014r. Number 1556-VII).
2. Law of Ukraine «On Education» (from 26.01.2016r. Number number 940-VIII).
3. Molchanyuk O. V. Effect of creativity teacher of high school students on personality development [electronic resource] / O. V. Molchanyuk, A. Y. Korobova // Pedagogy formation of creative personality in higher and secondary schools. - 2014 - Vol. 38. - S. 529-537. – Access: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2014_38_75.
4. Ponomareva H. F. Theoretical and methodological principles of assessment of professional competence of future teachers [monograph] / H. F. Ponomareva, A. F. Kharkivska, T. V. Otroshko // Kharkov : HHPI, 2010. – 180 s.
5. Draft Concept of Education 2025 (July 2014)
6. Decree of the President of Ukraine «On the National Strategy for Development of Education in Ukraine until 2021» (from 25.06.2013r. № 344/2013).